

*Edice a materiály***Úvod k edici**

V písemné pozůstalosti režiséra Gustava Machatého (1901, Praha – 1963, Mnichov) kterou jeho druhá manželka Helga Machaty darovala Rakouskému filmovému archivu (Filmarchiv Austria) při příležitosti filmařovy vídeňské retrospektivy konané v roce 2001, se nachází pětistránkový německy psaný strojopis *Schilderung meiner Emigration*, jehož český překlad pod názvem *Popis mé emigrace* zde publikujeme. Jde o stručný přehled Machatého majetkových poměrů a výtěžných aktivit ve Spojených státech amerických a Spolkové republice Německo za léta 1936 až 1960, který byl sepsán v SRN na počátku roku 1961. Dokument poskytuje základní informace o části autorovy filmařské činnosti, jež zůstávala dlouho české odborné veřejnosti poněkud skryta, mj. i z důvodu Machatého postavení emigranta žijícího od konce roku 1936 trvale v zahraničí (Rakousko, Itálie, USA, Německo).

Vzhledem k tomu, že Gustav Machatý neobohatil žánr memoárové literatury o zpracování vlastního „filmového“ příběhu, představuje *Schilderung meiner Emigration* ojedinelý archivní materiál, který s největší pravděpodobností vznikl coby součást režisérovy žádosti o finanční náhradu poskytovanou válečným emigrantům vládou tehdejší SRN.¹⁾ Vědomí, že dokument není adresován úřadům z kinematografického oboru, možná zapříčinilo nepřesnosti, jež se v něm objevují. Dnes lze pouze spekulovat, kdy tyto nesrovnalosti (především v souvislosti s působením v Hollywoodu) vyplynuly z vědomé snahy příliš nezdůrazňovat některá pracovní uplatnění (neuvádí se režie filmu NESPRÁVNÁ CESTA, 1938, a režie a produkce ŽÁRLIVOSTI, 1945) a s tím spojené finanční příjmy, a kdy ke zkreslení údajů došlo značným časovým odstupem mezi rokem vzniku textu a v něm zaznamenanými okolnostmi zámožské kariéry.

Navzdory zmíněným dílčím nepřesnostem *Schilderung meiner Emigration* nabízí cenné podněty pro badatelskou práci s dalšími archivními prameny, které se vztahují k osobnosti Gustava Machatého. Přestože jde o úřední dokument, čemuž odpovídá i věcný strohý styl popisu událostí, stává se tento materiál zajímavým zprostředkovatelem režisérova vlastního pohledu na nepříliš úspěšné působení v americké a západoněmecké kinematografii. Historický význam Machatého stručné profesní rekapitulace umocňuje skutečnost, že ve výčtu jednotlivých finančních položek a ve strohém komentáři k nim se odráží nelehká tvůrčí a životní situace filmaře – emigranta, signalizovaná náznaky pocitů trpkosti a rozčarování, které Machatý promítl i do některých postav svých tehdejších děl, ať už v ŽÁRLIVOSTI natočené v roce 1945 či v nerealizovaném scénáři *Hollywoodská lež* datovaném rokem 1951, tedy rokem úmrtí režisérovy první manželky Marie Ray. Po její smrti se Gustav Machatý rozhodl k trvalému návratu do Evropy, konkrétně do SRN a usadil se v Mnichově.

1) Za tuto informaci vděčím Arminu Loackerovi z Filmarchiv Austria.

Český překlad Milana Klepikova se snaží zachovat svéráz Machatého německy psaného textu, přičemž respektuje formální členění a částečně i grafickou úpravu originálu. Do přeloženého textu byly vloženy opravy chybných přepisů jmen osob a velkými písmeny byly zvýrazněny tituly filmů, které jsou zde uváděny pod českými názvy, a to i v případě, že se neobjevily v běžné české distribuci. Původní text je dále v českém překladu doplněn o rozsáhlejší poznámky, jež opravují či upřesňují některé údaje.

J i ř í H o r n í č e k